

Мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії

УДК 811.581'276.2:004.738.5

Поздняков К. О.

аспірант кафедри східної філології

Факультету сходознавства

Київського національного лінгвістичного

університету

МОРФОЛОГІЧНА СИСТЕМА ДАВНЬОПЕРСЬКОГО ІМЕННИКА

У статті представлено загальний опис морфологічної системи давньоперського іменника. Стаття умовно складається з двох частин, в першій розглянуто типи словотвору в давньоперській мові, в другій проаналізовано парадигми іменникової словозміни. На матеріалі давньоперських клинописних текстів встановлено три класи неподільних основ: основи з нечіткою етимологією; кореневі морфеми з тематичним голосним; основи, які є елементами композитів. Для наочності до кожного класу основ наведено велику кількість прикладів. Класи основ розміщені в статті за ступенем їх продуктивності. Також розглянуто та проаналізовано основні групи давньоперських граматичних афіксів та флексій, завдяки яким в процесі деривації породжуються прикметники, ступені порівняння прикметників, субстантивация дієслів тощо.

При аналізі іменної словозміни в давньоперській мові автор, спираючись на авторитетні джерела, наводить список таких відмінків: номінатив, аккузатив, генетив, аблатив, інструменталіс, вокатив. У статті для кожного класу основ наводяться парадигми відмінювання з коментарем стосовно графічних та граматичних особливостей давньоперської словозміни. З огляду на представлені парадигми автор встановлює типологічний клас давньоперської мови та вказує на яскраво виражену роль флексій при словозміні.

Значна увага у статті приділена роботі з мовним матеріалом взятим з глосаріїв та словників давньоперської мови. Автор вказує на важливість переосмислення та доповнення реконструкції граматичної системи давньоперської мови спираючись на сучасні лінгвістичні тенденції та здобутки індоєвропеїстики останніх років. Окрім давньоперської лексики в статті також використовується мовний матеріал генетично споріднених їй мов, а саме санскриту та авестійської.

Ключові слова: морфологія, давньоперська мова, порівняльно-історичне мовознавство, іранські мови, індоєвропеїстика.

Постановка проблеми. В історичній лінгвістиці дослідження морфологічної системи мови є одним з проміжних етапів дослідницької діяльності, направленої на детальний діахронічний опис всіх мовних рівнів. З розвитком історіографії та археології у розпорядження лінгвістів потрапляє все більше давніх текстів, які корегують або зовсім змінюють уявлення дослідників про лінгвістичні властивості тієї чи іншої мови (останні археологічні здобутки іранської палеографії див. [12]). Таким чином для сучасної індоєвропеїстики вбачається в край важливим переосмислення лінгвістичного положення давньоперської мови, зокрема її морфологічної системи, з використанням класичного порівняльно-історичного методу на оновленому мовному матеріалі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед досліджень в граматиці давньоперської мови слід зазначити роботи Р. Кента [5], В. Хінца [8], В. Брандштейна та М. Мейерхофера [7], О. Ск'ярто [13], К. Гофмана [9]. Проблема морфонології давньоперської мови розглянута в роботах В. С. Расторгуєвої [1], Дж. І. Едельман [4], С. В. Соколова [3]. Важливими для дослідження є глосарії давньоперської мови складені А. Баченхеймером [6], Г. К. Толманом [14], а також етимологічний словник В. С. Расторгуєвої та Дж. І. Едельман [2]. Джерелом мовного матеріалу для споріднених з давньоперською мов слугували роботи Х. Мартінеза та М. де Ваана [10] для авестійської та А. Раппела [11] для санскриту.

Формування цілей статті. Метою цієї статті є спроба дати загальний опис морфологічної системи давньоперських іменників та прикметників враховуючи надбання лінгвістичної науки за останні десятиріччя. Для досягнення поставленої мети слід вирішити низку таких завдань: 1) виділити класи основ притаманних давньоперській мові; 2) виділити класи флексій та службових морфем, які зустрічаються в давньоперських словоформах; 3) продемонструвати функціонування основ і морфем при словотворі та відмінюванні іменників та прикметників, спираючись на новий мовний матеріал в давньоперській та споріднених їй мовах.

Виклад основного матеріалу. Іменні та прикметникові основи в давньоперській мові поділяють на 3 класи: 1) запозичені основи та основи, структура яких через нечітку етимологію не може бути розподілена на окремі морфеми, здебільшого це власні назви з закінченням на голосний; 2) повнозначні кореневі морфеми та кореневі морфеми з тематичним голосним *-a-*, суфіксами на *-ā-*, *-a-*, *-i-*, *-u-* та з закінченням на приголосний; 3) основи, які при створенні композитів додаються до іменникових та дієслівних коренів без додавання тематичних голосних [13].

Запозиченні основи та основи з нечіткою етимологією були зібрані та описані Р. Кентом [5], такі основи зустрічаються в невеликій кількості тому, на наш погляд, є доречним привести їх повний список. В давньоперських текстах зустрічаємо такі основи на *-a-* (тут і далі в дужках основи перекладаються як іменники або, в разі необхідного, прикметники однини в називному відмінку): *fraša-* (чудовий, гарний), *spāθtaida-* (армія), *Ainaira-* (чоловіче ім'я), *Autiyāra-* (назва місцевості), *Atamaita-* (назва племені), *Adukanaiša-* (назва місяця), *Arabaya-* (Аравія), *Armina-* (Вірменія), *Ū(v)ja-* (Илам), *Uvādaicaya-* (назва міста), *Katratuka-* (Каппадокія), *Ka(m)pa(n)da-* (назва місцевості), *Kartāna-* (Керман), *Kiṣa-* (Куш), *Ga(n)dāra-* (Кандагар), *Ga(n)dutava-* (назва місцевості), *Tigra-* (назва фортеці), *Daha-* (назва племені), *Dibāla-* (назва місцевості), *Naditabaira-* (чоловіче ім'я), *Nabukidrasara-* (Навуходоносор, чоловіче ім'я), *Nabunaita-* (Набонід, чоловіче ім'я), *Nisāya-* (назва місцевості), *Parga-* (назва скелі), *Pirāva-* (назва річки), *Frāda-* (чоловіче ім'я), *Maqa-* (назва сатрапії), *Mudrāya-* (Єгипет), *Yauna-* (Греція), *Labanāna-* (Ліван), *Sug(u)da-* (Согдіана), *Sku(n)xa-* (чоловіче ім'я), *Skudra-*

(Македонія), *Sparda*-(Сарди), *Zazāna*-(назва міста), *Zūzahya*-(назва міста), *Zra(n)ka*-(Дрангіана), *Haraiva*-(Герат), *Haldita*-(Халдія); Основи з закінченнями на *ā*: *Athurā*-(Ассирія), *Arbairā*-(Ербіль), *Aršādā*-(назва фортеці), *Izalā*-(назва місцевості), *Uyavā*-(назва фортеці), *Kuganakā*-(назва міста), *Tāravā*-(назва міста), *Ṣūšā*-(Сузи), *Yauiyū*-(назва місцевостія), *Yadā*-(Ашан), *Raxā*-(назва міста), *Ragā*-(Рей); Основи з закінченням на *-i*: *Arakadri*-(назва скелі), *Kārišakāni*-(назва фортеці), *Cicixri*-(чоловіче ім'я), *Cišri*-(Теісп, чоловіче ім'я) *Rātišuvāri*-(назва міста), *Višraužāti*-(назва міста) . Основи з закінчення на *u*: *Abirādu*-(назва міста), *Ku(n)diru*-(Кандагар), *Vābiru*-(Вавилон), *Māru*-(назва місцевості);

Кореневі морфемі можуть зустрічатися в текстах окремо, але, здебільшого, виступають як елементи складних слів, пр. *ār*, – в *xšar* (ніч), *giš*–в *Ṡatagiš* (Сатагідія) , *θard* (рік), *duvar* (двері), *nāh* (ніс), *rad*- в *piradiy* (слідуючий), *vas*– в *vasiy* (значний), *viθ* (дім), *zat* – в *u-zta* (розпинання), *stā* – в *ura-stā* (підтримка), *parāt* (онук). Клас корневих морфем з тематичним голосним *-a*- поділяють [13] на три групи: основи, які в складних словах приєднуються до дієслівного кореня, пр. *kara*-(армія), *karša*-(один з багатьох), *giša*-(вухо), *raga*-(швидкість), *drauga*-(омана, неправда), *baga*-(бог), *zana*-(людина); основи без додавання дієслівного кореня, пр. *rada*-(нога), *Mārgauva*-(Маргіана), *vazra*-(велич), *hama*-(сукупність); основи, які приймають афіксацію, але не вживаються в складних словах, пр. *ama*- в *Aršāta* (Ар'яма), *asa/asra*-(кінь), *kaufa*-(гора), *daiva*-(дев, демон), *darga*-(далекий), *paiba*-(красивий), *Pārsa*-(Фарс), *riš*-(прикраса), *Māda* (Мідія), *raθa* в *u-raθa* (хороша колісниця), *varka*-(вовк), *Saka*-(Скіфія).

Іменникові основи з суфіксом *-iya*- можуть виступати як в якості іменників, пр. *θanivan-iya* (лучник), *dāran-iya* (золото), *brazta-iya* (поважний), *mart-iya* (людина, чоловік), *haš-iya* (правда, право); або в якості прикметників з етнонімічним значенням, пр. *athur-iya* (ассирійський) від *Athurā* (Ассирія), *artin-iya* (вірменський) від *Artina* (Вірменія), *asagart-iya* (сагартійський) від *Asagarta* (Сагартія), *ī (v)j-iya* (іламський) від *Ū(v)ja* (Ілам), *kīš-iya* (кушитський) від *Kīša* (Куш).

Суфікси на *-a*-, які приєднуються до іменникових та прикметникових основ представлені суфіксами *-ta-* *-ka-*, *-na-*, *-ra-*, *-ta-*, *-va-* та їхніми варіаціями при

чергуваннях. За допомогою суфікса *-ta-* можуть утворюватися дієприкметники та форми найвищого ступеню прислівників і дієприкметників, пр. *ardata* (посріблений), *aruvasta* (той, що може). Суфікс *-ka-* приєднується до іменникової основи та утворює прикметник, іноді з субстантивованим значенням, пр. *uṣ-ka* (місцевість), *karniv-aka* (каменярь), *kāsa-ka* (коштовний камінь), *vazra-ka* (великий), *ba(n)da-ka* (раб, слуга). Суфікс *-na-* додається до дієслівної основи та утворює іменники з назвами місця, пр. *apa-dā-na* (зал, тераса), *dīva-dā-na* (храм), *āyada-na* (святилище), *stā-na* (місце), абстрактні назви, пр. *fra-mā-nā* (командування), *yā-na* (небесна сила), *vaś-na* (заступництво), *hata-ra-na* (місце битви, поле), власні назви, пр. *Vi-yaḥ-na* (назва календарного місяця), *Varkā-na* (Варкан), *Na(m)gmatā-na* (Екбатани). Суфікс *-ra-* зустрічається у власних назвах, пр. *θī-ra-vāha-ra* (назва календарного місяця), *A(h)u-ra* (великий дух, бог), та в ступенях порівняння прикметників, пр. *frata-ra* (вищий, значніший), *apa-ra* (пізніший, пізній). Суфікс *-ta-* зустрічається в іменниках в загальних та власних назвах, пр. *Ura-dar-ta* (яловіче ім'я), *gar-ta* (тепло, жар), *tau-mā* (сім'я), *hau-ta* (хаома (ритуальна рослина)). Іменникові та прикметникові основи з суфіксом *-va-* є морфологічно розрізненими і виражають числівники, пр. *ai-va* (один, перший), прикметники, пр. *diru-va* (далекий), *par-iva* (весь), *parθa-va* (парфійський), та іменники, пр. *Gaubar-iva* (чоловіче ім'я), *haru-va* (кожний).

Одним з продуктивних способів словотвору в давньоперській мові було утворення композитів за допомогою складання основ, так до іменникової основи міг приєднуватись прислівник препозитивно, пр. *a-xšata* (безперестанний), *diṣ-iyāra* (тяжкий), *hat-arana* (місце битви, поле), або постопозитивно, пр. *apa-dāna* (зал, тераса), *ratī-kara* (статуя). Граматичною особливістю слів отриманих шляхом складання іменникових та прикметникових основ є здатність таких слів мати відмінну від іменникової частини категорію роду, пр. *Naḫā-taniš* (Ахеменід, букв. чоловік з доброю думкою) – ч.р., *taniš* (думка) – с.р., *Tigra-xauda* (Тіграхауда, назва племені, букв. гострий капелюх) – ч.р., *xauda* (капелюх) – ж.р. Складні слова створені за допомогою поєднання іменникових або прикметникових основ між собою або додавання до них дієслівних основ зазвичай, за означенням Р. Кента, детермінативні [8], тобто такими в яких перша основа позначає та обмежує другу. Детермінативні складні слова здебільшого

представленні поєднанням іменника в непрямому відмінку та компоненту основи, пр. Акк. *hamarana-kara* (той, що робить битву (воїн), *zūra-kara* (той, що робить зло(злочинець), *dāraṇiṃya-kara* (той що робить золото(ювелір), *aršti-bara* (той, що носить спис (списонсець); Ген. *arda-stāna* (світла місце(вікно), *daiva-dāna* (духів тримаючий(храм), *Xšāya-aršan*(царів герой); Інст. *asa-bara* (той, що конем їздить (кіннотник), *uša-bari* (той, що верблюдом їздить (вершник на верблюді), *dasta-kara* (рукою зроблений); *Baga-buxša* (богом звільнений); Абл. *Āθiy-ābaušna* (від невдач звільнений), *Siša-taxta* (сміливий від походження).

Відмінювання в давньоперській здійснювалось за допомогою таких відмінків: номінатив (Ном.), акузатив (Акк.), генітив (Ген.), аблатив (Абл.), інструменталіс (Інст.), локатив (Лок.), вокатив (Вок.). Такі ж відмінки зустрічаються в санскриті [11] та авестійській [10], але з деякими виключеннями, так в давньоперській відсутній датив, його функцію виконував генітив. Категорія роду в давньоперській представлена трьома родами: чоловічим, жіночим та середнім. Нижче наведено парадигми відмінювання давньоперських іменників та прикметників в залежності від закінчення їх основ, роду та числа.

Відмінювання основ на *-a-*, пр:

Ном. од. *martiya* (людина, чоловік), *kāra* (армія), *Pārsa* (Фарс), *dasta* (рука), *baga* (бог), *hamarana*(місце битви, поле), *Māda* (Мідія), *xšāyaθiya* (цар), *hupara* ср. р. (майстерність);

Акк. од. *martiyat* (чоловіка, людину), *xšāyaθiyat* (царя), *kārat* (військо), *Pārsat* (Фарс), *Mādat* (Мідію);

Ген. од. *martiyahyā* (чоловіка, людини), *xšāyaθiyahyā* (царя), *kārahyā* (армії), *Pārsahyā* (Фарса), *uškahyā* ср. р. (місцевості);

Абл. од. *Pārsā* (з Фарса), *Spardā* (з Сард), *Mudrayā* (з Єгипту), *Yaunā* (з Греції), *Gadarā* (з Кандагару), *draugā* (від омани);

Інст. од. *Pārsā* (Фарсом), *kārā* (армією), *A(h)urā* (великим духом), *dātā* ср. р. (законом);

Лок. од. *Pārsāiy* (в Фарсі), *Māday* (в Мідії), *Mudrayaiy* (в Єгипті), *Arminiyaiy* (у Вірменії), *dastayā* (в руці), *divarayā* (на дверях), *uztayā* (на хресті (розп'ятий));

Вок. од. *marikā* (чоловіче, людино);

Ном. дв. *giša* (вуха);

Ген. дв. *giṣaya* (вух);

Инст. дв. *dastaibiyā* (двома руками);

Ном. мн. *martiyā* (чоловіки, люди), *xšāyaθiyā* (царі), *hamiṣiyā* (бунтівники), *takabarā* (щитоносці), *tigrahaudā* (тіграхауди, люди з племені Тіграхауда);

Акк. мн. *martiyā* (чоловіків, людей), *xšāyaθiyā* (царів), *hamiṣiyā* (бунтівників),
прик. *ifraštā* (покірних);

Ген. мн. *martiyānām* (чоловіків, людей), *xšāyaθiyānām* (царів), *bagānām* (богів);

Инстр. мн. *martiyabiṣ* (чоловіками, людьми), *hamiṣiyabiṣ* (бунтівниками),
bagaibiṣ (богами), *Sakaibiṣ* (скіфами);

Лок. мн. *Mādaišuvā* (серед мідян);

Відсутність закінчення *-at-* в аблативі, яке є характерним при відмінюванні іменників в санскриті та авестійській мові [3], пояснюється ймовірно орфографічною особливістю давньоперських текстів, в яких кінцеве *-t-* не виписувалось, але підтвердження такої думки потребує аналізу більшого об'єму текстового матеріалу, наразі відсутнього.

Відмінювання основ на *-ā-*, пр:

Ном. одн. *taimā* (сім'я), *didā* (фортеця), *hainā* (армія (ворожою), *yaivīā* (канал), *θikā* (пил, каміння), *fratānā* (командування), *Aθirā* (Ассирія);

Акк. одн. *taimām* (сім'ю), *didām* (фортецю), *yaivīām* (канал), *θikām* (пил, каїння), прик. *aθagānām* (кам'яний);

Ген. одн. *taimāyā* (сім'ї);

Абл. одн. *haināyā* (від армії (ворожою), *taimāyā* (від сім'ї);

Инст. одн. *fratānāyā* (командуванням), *ayivāyā* (дією);

Лок. одн. *Aθirāyā* (в Ассирії);

Ном. мн. *stīnā* (колони), *kartā* (справи, набутки);

Ген. мн. *raguzānām* (густонаселених);

Лок. мн. *maškā(h)uvā* ж. р. (в бурдюках);

В відмінюванні цієї основи можна побачити злиття чотирьох відмінків: генітива, аблатива, інструменталіса та локатива, хоча в авестійській мові [13] та санскриті [11] існують окремі закінчення для кожного з цих відмінків.

Відмінювання основ чоловічого роду на *i-*

Ном. одн. *skauiš* (слабкість), *pašiš* (ніхоминець), *šiyatiš* (щастя, розквіт), *Fravartiš* (чоловіче ім'я), *Dādaršiš* (чоловіче ім'я), *Cišpiš* (Теісп, чоловіче ім'я);

Акк. одн. *skauišim* (слабкість), *išabārim* (вершник на верблюді, букв. верблюдосядачий), *duvarθim* (дверний отвір), *Fravartim* (чоловіче ім'я), *Dādaršim* (чоловіче ім'я);

Ген. одн. *skauišaiš* (слабкості), *Fravartaiš* (чоловіче ім'я), *Cišpāiš* (Теісна, чоловіче ім'я);

Основи жіночого роду на *i*:

Ном. одн. *Uvārazmiš* (Хорезм), *Vaxtriš* (Бактрія), *Narauvatiš* (Арахозія);

Акк. одн. *Narauvatim* (Арахозію), *būtim* (землю);

Абл. одн. *Narauvatiyā* (з Арахозії), *Vāxtriyā* (з Бактрії);

Лок. одн. *Narauvatiyā* (в Хорезмі), *Vāxtriyā* (в Бактрії), *būtiyā* (на землі);

Особливості давньоперського клинопису не дозволяють з певністю визначати довготу *-i-* наприкінці основи, тому тут виписане *-i-* має кількісно нейтральне значення.

Відмінювання основ на *-u-*:

Ном. одн. *magiš* (священнослужитель, маг), *riuiš* (слонова кістка), *sikabriuš* (сердолік), *Dārayava(h)uš* (Дарій, чоловіче ім'я), *Kūriuš* (Кір, чоловіче ім'я);

Акк. одн. *magim* (священнослужителя, мага), *xraθim* (мудрість), *gāθim* (трон), *Dārayava(h)um* (Дарія, чоловіче ім'я);

Ген. одн. *Kūrauš* (Кіра, чоловіче ім'я) *Dārayavahauš* (*Dārayavaušahyā*) (Дарія, чоловіче ім'я);

Абл. одн. *Hiḍauv* (з Індії), *gāθavā* (з трону);

Лок. одн. *Margauv* (у Маргіані), *gāθavā* (на троні), *Ufrātuvā* (у Єфраті);

Основ з закінченням на приголосний в давньоперській мові засвідчено небагато тому нижче представлені загальні тенденції характерні для відмінювання таких основ.

Ном. одн. *parāt* (онук), *ār* (*ārišim*);

Акк. одн. *θardam* (рік);

Ген. одн. *xšara* (вечора, ночі);

Лок. одн. *āriyā* (*ārišim*) (у воді);

Існує декілька точок зору на те в якому відмінку стоїть слово *āprišim*, так фрагмент з напису DB 1.95 «*aniya āpriyā āhyatā āprišim parābara*» Р. Кент перекладає як «інша (частина війська) була скинута у воду, вода її знесла» [5, 168]. *āprišim* тут інтерпретується вченим як поєднання форми номінативу основи *-āpri-* та енклітики *-šim-*, яка познає відносний займенник третьої особи однини. У Брандштейна та Майрхофера [7] *āprišim* трактується як форма локатива, а не номінатива. Інтерпретація Кента є кращою для передачі смислу, але з тим слід зазначити, що форма *-āpri-* не зустрічається більше, а ні в давньоперських текстах, а ні в текстах споріднених мов, пр. в санскриті *ap*, в авестійській *āp*.

Відмінювання основ на *-h-*:

Основи середнього роду:

Ном. одн. *rauca(h)* (день);

Інстр. мн. *raucbiš* (днем);

Лок. одн. *drayahuā* (у морі);

Також до слів з основою на *-h-* слід віднести композити чоловічого роду, ср. *Vidafarnah* (чоловіче ім'я), які мають розтягнення кінцевого *-a-* в Ном. одн., ср. *Vindafarnāh*. Кореневі слова *nāh* (ніс), в Акк. одн. *nāham* (ніс), *māh* (місяць, проміжок час) в Лок. одн. *māhuya* (місяця), що, вочевидь, є стягненням Ген. одн. *māhahuya*. Схожу форму основи має *aigramazdā* (Ахурамазда) в генетиві, ср. *aigramazdāha* (Ахурамазди).

Відмінювання основ на *-r-*: *pitar* (батько), *brātar* (брат), *dauštar* (ворог), *framātar* (командувач);

Ном. одн. *pita* (батько), *brāta* (брат), *daušta* (ворог);

Акк. одн. *framātāram* (командувача);

Відмінювання основ на *-n-*: *asan* (аваґа) (камень), *xšaçarāvan* (саґран), *astan* (небо), *baršan* (глибина, відстань);

Ном. одн. *asa* (камень), *xšaçarāva* (саґран);

Акк. одн. *astanam* (небо);

Інстр. одн. *baršnā* (глибиною, відстанню);

Нерегулярною формою основи з закінченням на *-n-* можна вважати ім'я давньоперського царя Ксеркса *Xšayāršā*, що складається з двох основ *xšaya* (цар)

та *aršan* (герой). За вказаною вище парадигмою відмінювання основ на *-n-* номінатив *Xšayāršā* є припустимим, але наявний в текстах аккузатив *Xšayāršām* передбачає вільну основу на *-ā-* *Xšayāršā*, генетив *Xšayāršahya* передбачає вільну основу *-a(h)-* *Xšayārša(h)*.

Висновки і пропозиції. З огляду на наведені факти слід зазначити, що флективність давньоперської мови поступається санскриту та авестійській за кількістю допустимих форм відмінювання і ступенем графічно виражених морфологічних процесів, що не в останню чергу стає можливим через значний корпус текстів, а також більш прийнятний для інтерпретації, порівняно з клинописом, тип писемності в цих мовах. Тим не менш, в давньоперській мові простежуються всі основні риси синтетичного типу мови, на зразок розвинутої системи флексій при відмінюванні словоформ та значної продуктивності афіксальних морфем за допомогою яких уможлилювалось вираження категоріальних значень при словотворі. Перспективи подальших розвідок морфології давньоперської мови значною мірою пов'язані з використанням у подальших дослідженнях досягнень комп'ютерної та корпусної лінгвістики, що надасть можливість більш точного використання порівняльно-історичного методу на значних масивах мовного матеріалу для детального моделювання давньоперської мови при її реконструкції.

Список літератури:

1. Расторгуева В. С. Сравнительная грамматика западноиранских языков: Фонология. Москва: «Наука», 1990. 253 с.
2. Расторгуева В. С., Эдельман Дж. И. Этимологический словарь иранских языков, т. 1. Москва: «Восточная литература», 2000. 327 с.
3. Соколов С. В. Древнеперсидский язык/ Основы иранского языкознания, ред. Расторгуева В. С. Москва: «Наука», 1979. 387 с.
4. Эдельман Дж. И. Сравнительная грамматика восточноиранских языков: Фонология. Москва: «Наука», 1986. 200 с.
5. Kent R. Old Persian: Grammar, Texts, Lexicon. New Eaven: American Oriental Society, 1950. 216 p.

6. Bachenheimer A. Old Persian: Dictionary, Glossary, Concordance. Great Britain: Amazon, 2019. 740 p.
7. Brandstein W., Mayrhofer M. Handbuch des Altpersischen. Weisbaden: Otto Harrassowitz, 1964.
8. Hintz W. Altiranisches Spruchgut der Nebenüberlieferungen. Weisbaden: Otto Harrassowitz, 1975. 303 p.
9. Hoffman K. Altiranisch/ Handbuch der Orientalistik. Leiden and Cologne: Brill. 1-19 pp.
10. Martinez J., de Vaan M. Introduction to Avestan. Leiden, Boston: Brill, 2014. 160 p.
11. Ruppel A. M. The Cambridge Introduction to Sanskrit. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 431 p.
12. Sims-Williams N. Bactrian documents from Northern Afghanistan, Vol. 2: Letters and Buddhist texts. London: The Nour Foundation and Azimuth Editions, 2007.
13. Skjarvo P. O. Avestan and Old Persian Morphology/ Morphologies of Asia and Africa, ed. A. S. Kaye. Winona Lake: Eisenbrauns, 2007. 853-940 pp.
14. Talmann H. C. Old Persian inscriptions. New York: American Book Company, 1893. 193 p.

Pozdniakov K. O. THE MORPHOLOGICAL SYSTEM OF OLD PERSIAN LANGUAGE

This article presents the overall description of morphological system of Old Persian language. The article provisionally consists of two parts; the first part reviews different types of word formation in Old Persian language, the second part analysis paradigms in noun inflections. According to the materials of Old Persian cuneiform texts, three classes of nuclear stems were established: stems with none clear etymology, root morphemes with thematic vowel; stems that are elements of compound words. For evidence, for each class of stems many examples were presented. Classes of stems were arranged in the article from their level of productivity. Also the main groups of Old Persian grammatical affixes and inflections are reviewed and analyzed; Regarding to these grammatical elements the adjectives, the comparisons, the nominalization etc. were formed. The author analyzes the Old Persian noun inflections with citations to the

authoritative sources and defines the following cases: nominative, accusative, genitive, ablative, instrumental, vocative. In the article for each class of stems the paradigms were reviewed with comments of graphical and grammatical attitudes of Old Persian inflection. According to the presented paradigms the author defines the typology class of Old Persian language and indicates importance of inflections in morphological processes.

The article gives considerable attention to the language material which were taken from glossaries and vocabularies of Old Persian language. The author shows the importance of rethinking in reconstruction of Old Persian grammar system based on modern linguistic tendency and also achievements of Indo-European studies of the last decades. Unless Old Persian lexemes, this article also uses lexemes from languages that are genetically related to Old Persian; more precisely from Sanskrit and Avestan language.

Key words: *morphology, Old Persian language, Historical linguistics, Iranian languages, Indo-European studies,*